

Katriina Siivonen, Henna Heinäjärvi & Satu Tuittila

HISTORIAN MUSEON TOIMINNAN TULEVAISUUSKUVAT

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

TUTU eJULKAISUJA 11/2019

TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS

Copyright © 2019 kirjoittajat & Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Kansikuva © Katriina Siivonen

ISBN 978-952-249-536-5

ISSN 1797-1322

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

Turun kauppakorkeakoulu

20014 TURUN YLIOPISTO

Turku: Rehtorinpellonkatu 3, 20500 TURKU

Helsinki: Korkeavuorenkatu 25 A 2, 00130 HELSINKI

Tampere: Åkerlundinkatu 2, 33100 TAMPERE

www.utu.fi/tutu

tutu-info@utu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ.....	4
1. HISTORIAN MUSEON OSALLISTAVAA VALMISTELUA.....	5
2. OSALLISUUSFOORUMI METODINA	6
3. TOIMIJAT, TOIMIJAVERKOSTOT JA TOIMINNOT.....	8
3.1. Toimijat ja toimijaverkostot.....	8
3.1.1. Instituutiot ja organisaatiot yhteistyöverkostoissa.....	9
3.1.2. Yritykset, ammatinharjoittajat, yritysverkostot ja vapaan kentän toimijat	10
3.1.3. Kaikille avoin kiinnostuneiden ja asianosaisten joukko.....	11
3.2. Toiminnot.....	11
4. NELJÄ HISTORIAN MUSEON TOIMINNALLISTA TULEVAISUUSKUVAA.....	14
4.1. Museo ajassa ja tilassa liikuttajana	14
4.2. Museo oppimisen, pohtimisen ja tutkimisen paikkana.....	16
4.3. Museo vaikuttajana.....	17
4.4. Museo erilaisuuden kohtaamisen, myötäelämisen ja yhteisyyden luomisen tilana.....	18
5. LOPUKSI	20
LÄHTEET	21
LIITE 1. Osallisuusverstaan kutsu.....	22
LIITE 2. Osallisuusverstaan osallistujat	23
LIITE 3. Osallisuusverstaan ohjelma.....	24

TIIVISTELMÄ

Turun museokeskus tilasi Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta Turun yliopistosta yhden osallisuusverstaan hankepääällikkö Joanna Kurthin vetämälle Historian museota valmisteltavalle *Historian museo Turkuun* -hankkeelle. Verstaassa tuotettiin ideoita Historian museon tulevaan toimintaan, yhteistyöhön, toimintamalleihin ja liiketoiminta-ajatteluun. Tavoitteena oli kannustaa osallistujia ideoimaan museon mahdollisia toiminnallisia rooleja ja toimintatapoja nykyisessä globaalissa murroksessa ja sen tuomissa globaaleissa haasteissa.

Historian museon valmistelutyöhön halutaan osallistaa monenlaisia toimijoita, jotta museo pystyisi vastaamaan muuttuvan ajan haasteisiin tulevia yhteistyöverkostoja ja toimintaa rakentaessaan. Verstaan osallistujissa oli sekä museomaailman, koulutussektorin, yritysmaailman että kiinnostuneiden kansalaisten edustajia kaikkiaan noin 50 henkeä. Osallisuusverstaas toteutettiin tätä tarkoitusta varten sovelletulla tulevaisuusverstaasmenetelmällä.

Osallisuusverstaan ryhmät tuottivat ajatuksia laajasta joukosta erilaisia toimijoita, jotka voivat Historian museon valmistuttua ja jo valmisteluvaiheessa toimia yhdessä ja erilaisissa yhteistyöverkostoissa museon kanssa. Ajatuksissa on mukana sekä eri-ikäisiä yksittäisiä ihmisiä että erilaisissa instituutioissa, organisaatioissa, yrityksissä sekä kulttuurin ja taiteen vapaalla kentällä toimivia ihmisiä. He voivat toimia museon kanssa ammatillisessa mielessä ja arkielämän monissa eri rooleissa, joiden kautta yhteistyöverkoston saadaan tietoa, maailmankuvien pohdintaa, oppimista ja kasvamista, leikkittelyä ja kuvittelua, vaikuttavuutta ja uudenlaista muutoksen tuottamista esimerkiksi maailman kriiseissä.

Tulevaisuuskuvat tuovat vastauksia siihen, minkälainen yhteistoiminnallinen rooli museolla voisi olla 2040-luvun alkaessa. Osallisuusverstaissa ryhmät valitsivat käsiteltäviksi

- globaalin, keskinäisjännitteisen maailman ja sen rinnalla yhden yhteisen maailman
- paikallisuuteen keskittymisen ja sen kanssa vastakkaisen globalisaation
- teknologisen kehityksen siivittämisen virtuaalimaailman
- ympäristökriisiin ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja niistä uudenlaisten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten toimintamuotojen oppimisen.

Jokaisesta näistä on vaihtelevasti piirteitä kussakin tulevaisuuskuvasa.

Historian museon neljä tulevaisuuskuva rakentuvat erilaisten toiminnallisten roolien mukaisiksi seuraavasti:

- 1) Museo ajassa ja tilassa liikkuttajana, missä keskeisenä tekijänä ovat pitkälle kehittyneen keino-todellisuuden ja lisätyn todellisuuden tarjoamat tekniset mahdollisuudet sekä verkkoympäristössä että museorakennuksessa.
- 2) Museo oppimisen, pohtimisen ja tutkimisen paikkana, missä keskeistä on museon rooli tieteellisen tiedon luotettavana tuottajana ja kokemuksellisen ja toiminnallisen oppimisympäristön tarjoajana.
- 3) Museo vaikuttajana, jossa museo toimii kriisiytyneessä maailmassa valtiovallan ja globaalien kriisinhallintajoukkojen tukena sopeuttamassa ihmisiä maailman rajuihin muutoksiin.
- 4) Museo erilaisuuden kohtaamisen, myötäelämisen ja yhteisyyden luomisen tilana, missä museo tarjoaa inhimillisyydemuseona kaikille avoimen tilan empaattisuuden ja myötäelämisen oppimiseen paitsi ihmisten kesken, myös koko elonpiirissä.

1. HISTORIAN MUSEON OSALLISTAVAA VALMISTELUA

Osallisuus on keskeinen toiminnan muoto, kun tulevaa Historian museota ollaan parhaillaan valmistele-
massa Turkuun. Meneillä olevassa valmisteluvaiheessa Turun museokeskus tilasi Tulevaisuuden tutki-
muskeskuksesta Turun yliopistosta yhden osallisuusverstaan museota käytännössä valmistelevalle *Histo-
rian museo Turkuun* -hankkeelle. Verstaassa tuotettiin ideoita Historian museon tulevaan toimintaan, yh-
teistyöhön, toimintamalleihin ja liiketoiminta-ajatteluun.

Turun kaupunginvaltuusto päätti Historian museon perustamisesta Turkuun keväällä 2017. Turun mu-
seokeskus käynnisti valmisteluja varten *Historian museo Turkuun* -hankkeen hankepäällikkö Joanna Kurt-
hin johdolla keväällä 2018. Tähtäimessä on, että museo on toiminnassa, kun Turku viettää 800-vuotisjuhlia
vuonna 2029. Ennen valtuuston päätöstä Turun museokeskus valmisteli esitystä museosta osallistamalla
työskentelyyn laajasti sekä turkulaisia että muualla toimivia sidosryhmiään. Tämän vaiheen osana Tule-
vaisuuden tutkimuskeskus toteutti Turun museokeskuksen tilauksesta tulevaisuusprosessin, jonka tulok-
set julkaistiin keväällä 2017 teoksessa *Historian museo Turkuun, Osallisuusverstaan tulokset* (Hario et al.
2017). Teos oli yhtenä osana perustelemissa museon perustamista Turun kaupunvaltuuston myönteiseen
päätökseen johtaneessa päätösesityksessä. Tässä julkaisussa analysoitu osallisuusverstaas jatkaa aiem-
man valmisteluvaiheen työtä.

Osallisuus ja toiminnallisuus ovat tulevaisuuden museotoiminnassa keskeisiä. Kulttuuriperintötyösken-
telyn painopiste on 2000-luvulla siirtynyt yhä vahvemmin aineellisen kulttuuriperinnön suojelusta ja tallen-
tamisesta työskentelyyn, jossa ymmärretään, että aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö aina erottamat-
tomasti yhdistyvät. Aineeton kulttuuriperintö on elävien ihmisten toimintaa, ajatuksia, tietoja ja taitoja ja maa-
ilmankuvaa. Ihmiset toimivat suhteessa luontoon ja ihmistekoiseen aineelliseen ympäristöön. Eettisesti ja
kulttuurisesti kestävässä museo- ja kulttuuriperintötyöskentelyssä yhteistyö ihmisten kesken ja ihmisoi-
keuksien aktiivinen huomioiminen ovat siten välttämättömiä. (Siivonen 2017; 2018.) Tämä näkyy nykyi-
sessä museotoiminnassa osallistavan toiminnan kehittämisenä ja korostamisena (ks. Ahmas 2014). Taus-
talla on ajankohtainen globaali murros, jossa digitalisoituneen median, tekniikan kehittymisen ja ympäris-
tökriisin myötä tiedon, ihmisten ja materian maailmanlaajuinen liikkuvuus ja keskinäiset suhteet asettuvat
uudenlaisiin puitteisiin, jotka vähitellen johtavat muuttamaan organisaatioiden ja instituutioiden rakenteita
ja toimintaa aiemmasta poikkeaviin muotoihin (esim. Kiiski Kataja 2016). Museoiden ja kulttuuriperintö-
työskentelyn kehittämistyö on osa tätä laajempaa murrosta.

Historian museon valmistelutyöhön halutaan osallistaa monenlaisia toimijoita, jotta museo pystyisi vas-
taamaan muuttuvan ajan haasteisiin tulevia yhteistyöverkostoja ja toimintaa rakentaessaan. Osallisuus-
verstaan kutsuja lähetettiin laajasti Turun museokeskuksen sidosryhmille. Lisäksi museokeskus laittoi kut-
sun avoimesti liikkeelle Turun kaupungin nettisivuston ja osallisuusverstaan oman Facebook-tilin kautta,
jolloin kaikilla halukkailla oli pääsy verstaaseen. Osallistujissa oli sekä museomaailman, koulutussektorin,
yritysmaailman että kiinnostuneiden kansalaisten edustajia. Verstaaseen osallistui kaikkiaan noin 50 henkeä.

2. OSALLISUUSFOORUMI METODINA

Valmisteltavan Historian museon kevään 2019 osallisuusverstaas toteutettiin tätä tarkoitusta varten sovelletulla tulevaisuusverstaasmenetelmällä (ks. Jungk & Müllert 2987). Kuten Robert Jungk ja Norbert R. Müllertkin toteavat (1987), tulevaisuusverstaassa on oleellista saavuttaa ajatuksellisesti avara ideoinnin tila. Tätä tukevat monipuolinen ja asiasta innostuneiden osallistujien joukko, riittävän väljä aika, viihtyisät tilat ja osallisten henkisesti ja fyysisesti mukava olotila. Verstaan yhteiskuvittelun tulokseksi tavoitellaan sellaisia ajatuksia tulevaisuudesta, joissa on osattu irrottautua nykyhetken itsestäänselvyyksistä ja joita kukaan osallinen ei olisi yksin pystynyt tuottamaan.

Tulevaisuusverstaista on olemassa monenlaisia sovelluksia (esim. Lauttamäki 2016). Tällä kerralla varsinaisen verstaastyöskentelyn päävaiheet olivat 1) tulevaisuuteen virittäytyminen lämmittelytehtävässä roolien avulla pareittain sekä ryhmätyönä 2) museon yhteistyöverkoston tulevan toimintaympäristön hahmottaminen megatrendeihin suhteutettuna (Kiiski Kataja 2016) tulevaisuuspyörällä ja 3) museon toimijaverkoston yhden toimintatavan ideointi pehmeää systeemimetodologiaa (Rubin 2002) soveltavaan tulevaisuustaulukkoon. Ajallisenä perspektiivinä työskentelylle asetettiin vuosi 2040. Tavoitteena oli kannustaa osallistujia ideoimaan museon mahdollisia toiminnallisia rooleja ja toimintatapoja nykyisessä globaalissa murroksessa ja sen tuomissa globaaleissa haasteissa.

Kuva 1. Historian museo Turkuun -hankkeen hankepäällikkö Joanna Kurth alustaa kiinnostavien esimerkimuseoiden toiminnasta ympäri maailman.

Museokeskuksen tiedotuksen kautta osallisuusverstaaseen kutsuttiin osallistujia sähköpostitse sekä henkilökohtaisesti että postituslistojen kautta ja lisäksi kaikille avoimesti Turun kaupungin nettisivuilla ja osallisuusverstaan oman Facebook-tapahtuman kautta. Osallisuusverstaan keskeinen fokus kerrottiin kutsussa (liite 1). Verstaaseen ilmoitettiin museokeskuksen Lyyti-järjestelmässä. Ilmoittautuneita tuli 66 henkeä. Verstaaseen osallistui lopulta noin 50 henkilöä (liite 2). Mukaan saatiin myös ennakkoon ilmoittautumattomia. Osa pääsi paikalle kesken verstaan työskentelyyn. Muutaman kesken saapuneen nimi ei ole mukana liitteen 2 osallistujalistalla. Osallistujat jaettiin saapumisjärjestyksessä kymmeneen mahdollisimman heterogeeniseen ryhmään, joissa oli 4–6 jäsentä.

Verstas pidettiin Turussa Hotelli Scandic Julian väljässä, mutta ikkunattomassa kokoustilassa torstaina 16. toukokuuta 2019 illan suussa kello 15.30–18.00. Osallistujat saapuivat verstaaseen pääosin työpäivänsä jälkeen, joten tarjolla oli suolaista piirakkaa, kahvia, teetä ja hedelmiä, jotta verstaan yhteistyö luisitaisi mahdollisimman sujuvasti. Verstaan suunnittelivat ja fasilitoivat Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta yliopistonlehtori, varajohtaja, dosentti, FT Katriina Siivonen, FM (Futures Studies) Henna Heinäjärvi ja lehtori, MA (Dance Studies ja Futures Studies) Satu Tuittila. Suunnittelussa oli mukana myös tohtorikoulutettava, FM (Futures Studies ja mediatutkimus) Marjukka Parkkinen. Yhteyshenkilönä Turun museokeskuksesta toimi *Historian museo Turkuun* -hankkeen hankepäällikkö Joanna Kurth.

Verstas alkoi Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan johtaja Minna Sartesin alustuksella *Historian museo Turkuun* -hankkeesta ja sen etenemisestä. Tätä seurasi Joanna Kurthin alustus kiinnostavien esimerkimuseoiden toiminnasta ympäri maailman ja Katriina Siivosen alustus museoiden globaaleista toimintaympäristön muutoksista ja niiden myötä kulttuuriperintötyön muuttuvasta luonteesta. Tämän jälkeen fasilitoijat kertoivat verstaan kulusta, osallistujat esittäytyivät toisilleen ryhmissä ennen varsinaista verstasyöskentelyä. Lopuksi ryhmät jakoivat kaikille lyhyesti verstasyöskentelyssä nousseita ajatuksia (liite 3).

Osallisuusverstaan aika oli sovitettu osallisille mahdollisimman helposti työpäivään ja muihin menoihin yhteen sovitettavaksi, jotta mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua. Samalla verstaan kokonaispituus muodostui kuitenkin niin lyhyeksi, että ei ollut mahdollisuutta täysin tavoittaa ajallisesti avaraa ideoinnin tilaa. Joanna Kurthin kanssa todettiin, että oikeastaan vasta verstaan päättyessä ajatukset alkoivat todella irtautua nykyhetkestä ja alettiin päästä toisenlaisen tulevaisuuden ajattelemiseen. Tulevaisuusverstaan tuloksista vain osa päätyikin analysoituun raporttiin. Toinen osa kehitellyistä ajatuksista jatkaa mahdollisuuksien mukaan elämistään kaikkien osallisten ajatuksissa ja tulevaisuudessa toimissa.

3. TOIMIJAT, TOIMIJAVERKOSTOT JA TOIMINNOT

3.1. Toimijat ja toimijaverkostot

Osallisuusverstaan ryhmät tuottivat ajatuksia laajasta joukosta erilaisia toimijoita, jotka voivat Historian museon valmistuttua ja jo valmisteluvaiheessa toimia yhdessä ja erilaisissa yhteistyöverkostoissa museon kanssa. Ajatuksissa on mukana sekä yksittäisiä ihmisiä että instituutioissa ja organisaatioissa toimivia ihmisiä. Instituutiot ja organisaatiot antavat kulloisenkin painoarvonsa mukaan tukensa niissä toimiville ihmisille, yhteistyöverkostoille ja museolle.

Toimijoille hahmottuu osallisuusvertaissa tuotetun aineiston kokonaisuudessa erilaisia rooleja. He voivat toimia museon kanssa ammatillisessa mielessä, eri alojen asiantuntijoina ja arkielämän monissa eri rooleissa. He voivat olla yhteistyössä mukana ansaintamielessä tai harrastuksenaan. Museon yhteistoimijoita ajateltiin tulevan lapsista vanhuksiin kaikista ikäryhmistä. Eri rooleissaan heidän kauttaan yhteistyöverkoston saadaan tietoa, maailmankuvien pohdintaa, oppimista ja kasvamista, leikkittelyä ja kuvittelua, vaikuttavuutta ja uudenlaista muutoksen tuottamista esimerkiksi maailman kriiseissä.

Eri alojen siiloutumista toivottiin vältettävän. Eri puolilta maailmaa tulevia ihmisiä haluttiin puolestaan koota mukaan yhteistyöverkostoihin. Monien kielten tavoittaminen yhteistoiminnan kautta tuli verstastyökentelyssä myönteisenä asiana esille. Yhteyden eri toimijoiden ja museon kesken ajateltiin voivan muodostua kasvokkain kohtaamalla tai virtuaalisesti, toimivat osalliset ja yhteistyökumppanit sitten Turussa tai missä tahansa muualla maailmalla. Kansainvälinen yhteistyö Euroopassa ja maailmanlaajuisesti nostettiin Historian museon tulevasta toiminnasta esille kotimaisten ja paikallisten toimijoiden ja verkostojen lisäksi.

Verstasryhmät hahmottivat toimijoita suhteessa valitsemaansa megatrendiin tai sellaisesta johdettuun olennaiseksi kokemaansa toimintaan tai ilmiöön. Huomiota saivat globaali, keskinäisjännitteinen maailma tai sen vastapoolina yksi yhteinen maailma, paikallisuuteen keskittyminen tai toisaalta globalisaatio, virtuaalimaailma sekä ympäristökriisi tai täsmällisemmin ilmastonmuutos ja näistä oppiminen ja näihin sopeutuminen. Tässä alaluvussa on ryhmien näihin megatrendeihin suhteuttamat toimijat eritelty organisoitumisen asteen ja toiminnan luonteen mukaan. Pääosin nämä toimijat ovat jo olemassa nykymaailmassa. Joissakin yhteyksissä ryhmät nimesivät tulevan maailman potentiaalisia toimijoita, joita ei tällä hetkellä ole. Yleisimmillään nämä nimettiin pelkistetysti tulevaisuuden ammattien harjoittajiksi. Tulevan maailman toimijoiden voi joissakin yhteyksissä ajatella olevan toivottuja, toisissa epätoivottuja. Jälkimmäisiin voivat kuulua kriisien hallintaan liittyvät toimijat. Ainakin on selvää, että sellaisten syntyy vaikuttaneita kriisejä ei työkentelyssä ole nähty toivottaviksi.

Kuva 2. Toimijaverkoston pohdintaa.

3.1.1. Instituutit ja organisaatiot yhteistyöverkostoissa

Muistiorganisaatiot ja kulttuuriperintöorganisaatiot ovat museotoiminnassa läheiset ja muodostavat nykyinkin toimivan yhteistyöverkoston. Niihin kuuluvat museot, arkistot ja kirjastot tietokantoihin. Muistiorganisaatioista mainittiin Unesco, kansainvälinen museoliitto *International Council of Museums* (ICOM) ja eri maiden museot. Yksittäisistä museoista poimittiin esille kansainvälisesti Miraikan Tokiosta, the Museum of Modern Art (MoMA) New Yorkista ja British Museum Lontoosta sekä Suomesta Helsingissä toimivat valtakunnalliset Ateneum ja Kansallisarkisto. Elämymuseoiden tai elämyskeskusten verkosto ja sisällöntuottajat ideoitiin muistiorganisaatioihin mukaan. Asiantuntijuuden aloina mainittiin historian tutkijat ja arkeologit. Mainituista organisaatioista jo olemassa olevatkin käsittävät kuitenkin näitä aloja laajemman muistiorganisaatioiden asiantuntijuuden kentän.

Tutkimuslaitokset ja yliopistot tutkijoineen toivat verstastyöskentelyn ajatuksiin mukaan laajemmin monien eri alojen asiantuntijuutta. Kielentutkijoille, kääntäjille ja tulkeille nähtiin tarvetta ideoidussa globaalissa, monikielisessä museotoiminnassa. Tekniseen kehitykseen liittyen avaruustutkimus, joissakin yhteyksissä avaruusmatkailuun yhdistettynä, nousi esille useammassakin ryhmässä. Avaruusalan organisaatioista yhteistyökumppaneiksi mainittiin Euroopasta *European Space Agency* (ESA) ja Yhdysvalloista *National Aeronautics and Space Administration* (NASA).

Eri alojen yhdistyksiltä ja järjestöiltä paikallisista maailmanlaajuisiin ajateltiin saatavan asiantuntijuutta monista erityisteemoista tarpeen mukaan. Partio mainittiin yhtenä tällaisena järjestönä. Etujärjestöt tuotiin esille, esimerkiksi erilaisten vähemmistöjen näkökantojen esille tuojina tasa-arvon ja moninaisuuden tueksi. Globaalit ekologiset ongelmat olivat taustalla, kun fyysisen maailman, luonnon ja ympäristöalan tieto

nähtiin kaivatuksi luonnontieteen ja erikseen mainittuna biodiversiteetin asiantuntijuuksina. Metsähallitus kansallispuistoiheen nähtiin yhtenä tällaista asiantuntijuutta tuovana tahona, toisena eläintarhat. Ympäristöjärjestöistä mainittiin nimeltä Greenpeace. Elonkehän monimuotoisuuden maksimoimiseen maanviljelyä kehittämällä tähtäävä Kuitian kartano (Qvidja Gård, Ilkka Herlinin ja Saara Kankaanrannan omistama tila Paraisilla) mainittiin yhteistyökumppaniksi yksittäisenä ympäristöalan toimijana. Kulttuuriympäristökasvatus esitettiin erityisalana muiden ympäristöasiantuntijuuksien rinnalla.

Kaikkien asteiden oppilaitokset lastentarhoista yliopistoihin ja korkeakouluihin nähtiin verstastyöskentelyssä selkeänä ja luontevana, jo toimivana yhteistyökumppaneiden joukkona. Turun yliopisto ja Åbo Akademi turkulaisina yliopistoina nimettiin tällaisiksi erikseen. Paikallisen ja kotimaisen yhteistyön ohella esille tuotiin kansainvälinen oppilaitosyhteistyö. Koulutusinstituutioiden lisäksi sekä opettajat että opiskelijat osoitettiin yhteistyökumppaneiksi. Vahvasti medioituneessa yhteiskunnassamme media- ja viestintäala mainittiin toivottuina kumppaneina monessa verstasryhmässä, nimetyssä muodossa esillä olivat YLE ja YLE-Areena. Kulttuurin ja museoiden todettuihin terveysvaikutuksiin (ks. esim. Konlaan 2001; Hyyppä & Liikanen 2005) voi kytkeä ajatukset yhteistyöstä terveydenhoitoalan, terveysteknologian, sairaaloiden ja vanhainkotien kanssa, joita verstaassa hahmoteltiin. Moninaisuuden nimissä maailmankatsomuksellisista toimijoista nostettiin yhtäaikaisesti esille Suomen evankelisluterilainen kirkko ja muut uskonnolliset toimijat ja yhdistykset, jälkimmäisiä kuitenkin tarkemmin nimeämättä.

Virallisista tahoista yhteistyötä ajateltiin olevan eri kaupunkien ja kuntien sekä valtiovallan kanssa. Näissä yhteyksissä museota hahmoteltiin valtaa käyttäväksi toimijaksi viranomaisten ohelle ja kuviteltiin yhteistyökumppaniksi esimerkiksi tulevaisuudessa mahdollinen sopeutusministeriö. Kriisien hallinta oli esillä myös maailmanlaajuiselle tasolle tulevaisuuteen kuviteltuina kriisinhallinta-armeijana ja globaaleina kriisiasiantuntijoina, ehkä keskenään organisoituneinkin. Vallan käyttöön liittyen yhteistyökumppaneiksi osoitettiin myös poliitikot.

3.1.2. Yritykset, ammatinharjoittajat, yritysverkostot ja vapaan kentän toimijat

Yritykset sekä yrittäjämäisesti ja vapaalla kentällä eri aloilla toimivat muodostavat verstaasaineistossa toisiinsa nivoutuvan toimijoiden kokonaisuuden. Osaajien ja asiantuntijoiden museoyhteistyöverkoston nähtiin voivan koostua näistä kaikista. Start up -yrittäjyys on aineistossa todetuista yrittäjyyden muodoista jo luonteensa puolesta vahvasti verkottunutta toimintaa. Yritysten tutkimus- ja kehittämistoiminta mainittiin myös. Hahmotelluissa asiantuntijuuden aloissa teknologian ja matkailun alat ovat vahvasti esillä. Lisäksi on mainittu yksittäisiä muita aloja. Paikalliset yrittäjät ja yritykset osoitettiin erityisesti yhteistyökumppaneiksi torikauppiaita myöten, samaten kuin monikansalliset yritykset ja yritysten toiminta verkkomaailmasakin.

Maailman johtavien teknologiapalvelujen tuottajat, avoimen datan tuntijat, 3D-mallintajat, koodarit, lisätyn todellisuuden (artificial reality, AR) ja virtuaalitodellisuuden (virtual reality, VR) osaajat, tekoälyn taitajat, teknologisten maailmojen ajattelijat ja tutkijat sekä ajatuksen voimalla toimivan teknologian kehittelijät miellettiin ja kuviteltiin museoiden tarvitsemaan asiantuntijaverkostoon. Keinoäly ja robotit tuotiin esille myös itsenäisinä toimijoina. Näihinkin kytkeytyvä energiatuotanto mainittiin yksittäisenä yhteistyökumppanina. Tulevassa maailmassa muistitietoa ja tulevaisuustietoa käsittelevälle organisaatiolle nähtiin tarvetta myös data-arkeologian ja tulevaisuuden visioijan asiantuntijuuksille.

Matkailualalta nimettiin matkailuyrittäjät yleisesti ja lisäksi ravintola-ala, oppaat ja kuljetusliikkeet. Teknologiaan yhdistettynä matkailu näkyi siinä, että virtuaalimatkojen järjestäjät ja puheohjattavien kulkuneuvojen organisoijat hahmotettiin tuleviksi museoiden yhteistoimijoiksi. Luovat alat, sisällöntuottajat, elämys-tuottajat, valokuvaajat, animaattorit, bloggaajat ja vloggaajat on mahdollista ajatella matkailupalvelujen, mutta yhtä hyvin kenelle tahansa suunnattujen museopalveluiden tuottamisen ja markkinoinnin osiksi. Taiteilijoiden, muun muassa muusikoiden ja mediataiteilijoiden, kanssa haluttiin nähdä yhteistyötä. Kokemus-asantuntijuutta ja hiljaistan tietoa ajateltiin museoyhteistyössä tarvittavan esineiden valmistamisen prosesseissa tarkkana ja oikeana tietona. Vaateteollisuus nähtiin yhtenä yhteistyökumppanina. Käsiyöläisiä ajateltiin koottavan maailmanlaajuisesti museon yhteistyöverkoston. Lisäksi tarpeellisiksi nähtiin aineetomia museokauppatuotteita valmistavat tahot.

Monille yllä esitetyille toimijoille on mahdollista ajatella montakin erilaista roolia. Kaikkia niitä ei verstayöskentelyssä kehitelty yksittäistä mainintaa pidemmälle. Yhdessä verstayryhmässä mainittujen arkkitehtien voi ajatella olevan olennaisia museon rakennusvaiheessa, mutta yhtä hyvin museon jo toimiessa esimerkiksi museon ja kaupunkisuunnittelun mahdollisessa yhteistyössä. Meyer telakkana ajateltiin kelluvan museon mahdollistajaksi.

3.1.3. Kaikille avoin kiinnostuneiden ja asianosaisten joukko

Toive yhteistyöverkoston avoimuudesta oli verstayön tuloksissa silmiinpistävä ja äärimmilleen korostettua. Kansalaiset, kaupunkilaiset, ikiturkulaiset, Turussa syntyneet, sinne muualta hätää paenneet, ympäristöpakolaiset, Turkuun rakkauden vuoksi tulleet tai muista syistä sinne muista maista tai muualta Suomesta muuttaneet nähtiin kaikki museon mahdollisina yhteistyökumppaneina, toisten planeettojen elämänmuotoja ja asukkaita myöten. Perheet, lapset, nuoret, koululaiset, vanhukset, liikuntarajoitteiset ja monenlaiset erityisryhmät todettiin omien ehtojensa mukaisiksi museotoimijoiksi. Eräänlaiseksi erityisryhmäksi havaittiin älypuhelin ja -laitteiden käyttäjät. Myös eläimet otettiin esille museon yhteistoimijoina.

Tulisieluisten kiinnostuneiden joukkoja kartoitettiin verstayöskentelyssä monelta suunnalta, osin yksittäisinä toimijoina, osin erilaisina spontaanisti syntyvinä ja elävinä verkostoina. Toimijoista näkyy, että ajatuksissa on sekä heitä että museota hyödyttävä yhteistyö. Vapaaehtoistoiminta museossa tuli esille yhtenä tällaisena toiminnan muotona. Kotiseutuaktivisteja ja kyläyhdistyksiä Historian museon ajateltiin houkuttelevan paitsi Suomesta, myös ympäri maailman. Kirjoittajaharrastajat, tee se itse -intoilijat ja pienoismallirakentajat mainittiin, samaten turkulaiset, joilla on vanhoja valokuvia. Ympäri maailmaa, esimerkiksi Kiinasta, matkailijoina Turkuun tulevat, virtuaaliyhteydellä museossa seikkailevat monenkieliset ihmiset, e-pelaajat ja virtuaalisten historiaelämysverkoston jäsenet luettiin museosta kiinnostuvien joukkoon.

Osin kiinnostuneiden joukolla nähtiin olevan omaa sanomaansa välitettävänä museoyhteistyön kautta. Mielpidevaikuttajien, blogistien, podcastaajien ja erilaisten maailmankatsomusten ja uskontokuntien edustajien ajateltiin haluavan tilanteesta riippuen toimia museon kanssa, ja museon heidän kanssaan. Museon ajateltiin tarjoavan myös aatteista vapaan pohdiskelupaikan filosofeille, tutkijoille ja maailmankuvia mietti-ville.

3.2. Toiminnot

Osallisuusverstaassa ryhmät kartoittivat ja kytkivät megatrendeihin ja niihin liittyviin ilmiöihin laajan kirjon erilaisia toimintoja. Pääosin ne voi ryhmitellä niiden tarkoituksen mukaan. Tarkoituksista hahmottuu neljä

museon toiminnallista pääryhmää: 1) museo ajassa ja tilassa liikkuttajana, 2) museo oppimisen, pohtimisen ja tutkimisen paikkana, 3) museo vaikuttajana ja 4) museo erilaisuuden kohtaamisen, myötäelämisen ja yhteisyyden luomisen tilana. Näiden pohjalta seuraavassa alaluvussa esitetään neljä erilaista Historian museon toiminnallista tulevaisuuskuva.

Kaikkiin näihin voi aktivoida ihmisiä paikallisesti ja globaalisti sekä paikan päällä Turussa että virtuaalisesti, esimerkiksi jos museo toimii pilvipalveluna. Elämykset, moniaistisuus, virtuaalisen osallisuuden mahdollisuus sekä pelit ja pelillistäminen nähtiin keinoina kiinnostuksen herättämiseksi ja ihmisten aktivoinemiseksi. Esimerkkeinä heitettiin esille ajatuksia vaikkapa museoesinebingosta, virtuaalipakohuoneesta, jossa voisi paeta mammuttia, tai kielikarusellista globaalisti väkeä houkuttelevassa museossa. Aina ajankohtaisen ”päivän uutisen” avulla voisi kävijöiden mielenkiittoa pitää yllä. Ajateltiin, että tällaisilla toiminnoilla voi myös luoda virikkeitä helposti tylsistyville ihmisille. Museokävijäkokemukseen pohdittiin jalan kulkeamista, kevyen liikenteen hyödyntämistä, liikuntaa ja ulkoilua, kilpailuja, rentoutumista ja museon terveysvaikutuksia hyödyntäviä hyvinvointipalveluja sekä kulttuurikahvilaa. Museon töihin osallistuminen nähtiin yhtenä toimijoiden osallisuuden muotona.

Käytännöllisinä toimintamuotoina mietittiin tapahtumia, osin näyttelyihin liittyen. Hahmoteltiin erilaisia näyttelyiden muotoja, joiksi ajateltiin museossa esillä olevien lisäksi maailmanlaajuisia kiertonäyttelyitä, kotiin tilattavia näyttelyitä ja virtuaalisia vierailuja puolin ja toisin muiden museoiden näyttelyissä. Kuviteltiin myös toisiinsa verkottuvien museoiden virtuaalinen alusta. Näyttelyiden kokoajina nähtiin museoammattilaisten lisäksi amatöörihistorioitsijoiden ja -arkeologien joukkoja ja yleisesti museokävijöitä. Animaattoreiden ajateltiin muokkaavan YLE-arkistoista sisältöjä museokäyttöön. Monien erilaisten harrastajien ja ammattilaisten yhteistyön tuloksena toivottiin syntyvän näyttelyitä monipuolisista teemoista. Ideoitiin vuorovaikutteisia näyttelyitä, joissa kävijä muokkaa näyttelyä valinnoillaan tai luo ”oman museonsa” omalla näyttelyn tulkintakierroksellaan. Museokävijälle kaavailtiin roolin valitsemista ja sen avulla eläytymistä osaksi erilaisia menneisyyden tapahtumia sekä teemallisia opastuksia, joissa monenlaisia sisältöjä olisi mahdollista esitellä vaihtelevia virtuaalisia alustoja ja teknologioita hyödyntäen. Opastuksia mietittiin myös näkökulmista, joihin ei fyysisesti pääse, kuten ilmasta käsin tai veden alta. Hylkykierrokset tai muut vedenalaiset tutustumiskohteet voisi tavoittaa sukellusveneellä tai vedenalaisella dronella.

Kuva 3. Verstastyöskentelyä.

Kokoelmatyöhön pohdittiin erilaisia uusia toimintamuotoja. Nykydokumentointi tarinoiden tallentamiseen tunnistettiin kokoelmatyön osaksi. Ajateltiin, että esineitä voisi kokoelmista lainata tai niitä voisi tulostaa 3D-tulostimella, tulevaisuudessa ehkä 10D-tulostimella. Ruoan tulostaminen oli yksi esitetty museo-palvelu. Esimerkiksi ehdotettiin kivikauden tyyllisen mammuttiaterian tulostamista ja nauttimista. Esineiden virtuaalisen kokemisen palvelua pohdittiin eri aikakausien virtuaaliasujen muodossa. Lainaamisen, tulostamisen, virtuaalisen kierrättämisen ja syömisen kautta museokokoelmia hahmotettiin materian ja tarinoiden kiertotaloutena. Toisaalta mietittiin asiantijoiden yhteistyöverkostojen hyödyntämistä kokoelmatyössä ja kokoelmien kartuttamisen ja hoitamisen joukkoistamista.

Toiminnallisen yhteistyön lisäksi yhteistyön tavoitteena voi olla museon toimintojen tukeminen. Museon ja eri toimijoiden yhteistyö voi keskittyä museon rahoituksen kartuttamiseen ja museon palveluiden markkinointiin ja myyntiin. Yhtenä museon muotona nähtiin HUB, jossa eri toimijat voisivat työskennellä ja tuottaa yhdessä uusia yhteistoiminnan ja yritystoiminnan muotoja. Työskentelytilana toimimisen yhdeksi muodoksi kaavailtiin taiteilijaresidenssiä museoon. Itse museorakennuskin ajateltiin hybriditoimijaksi, joka voisi kerätä Aurajokeen heitettyjä roskia ja toimia siltana joen yli, jos Historian museosta rakennettaisiin kelluva museo.

4. NELJÄ HISTORIAN MUSEON TOIMINNALLISTA TULEVAISUUSKUVAA

Tulevaisuuskuvat tuovat vastauksia siihen, minkälainen yhteistoiminnallinen rooli museolla voisi olla 2040-luvun alkaessa. Silloin museo on ehtinyt vajaan kymmenen vuoden päähän ajoitetun valmistumisensa jälkeen kehittää toiminta-ajatustaan ja toimii sen mukaisesti aktiivisesti yhteistyöverkostoissaan. Taustalla on ymmärrys nykyisistä ja vahvistuviksi nähdystä megatrendeistä. Osallisuusverstaissa ryhmät valitsivat niistä käsiteltäviksi ensinnä globaalien, keskinäisjännitteisen maailman ja sen rinnalla yhden yhteisen maailman, toiseksi paikallisuuteen keskittymisen ja sen kanssa vastakkaisen globalisaation, kolmanneksi teknologisen kehityksen siivittämisen virtuaalimaailman ja neljänneksi ympäristökriisiin ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja niistä uudenlaisten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten toimintamuotojen oppimisen. Jokaisesta näistä on vaihtelevasti piirteitä kussakin tulevaisuuskuvasa. Analyysissä käsitellään myös tavoiteltavien tulevaisuuskuviensa toteuttamiselle nähtyjä tämänhetkisiä esteitä ja edistäviä tekijöitä, joita osallisuusverstaisten ryhmät miettivät verastyöskentelyn osana.

Historian museon neljä tulevaisuuskuva rakentuvat erilaisten toiminnallisten roolien mukaisiksi seuraavasti:

- 1) museo ajassa ja tilassa liikuttajana
- 2) museo oppimisen, pohtimisen ja tutkimisen paikkana
- 3) museo vaikuttajana
- 4) museo erilaisuuden kohtaamisen, myötäelämisen ja yhteisyyden luomisen tilana.

4.1. Museo ajassa ja tilassa liikuttajana

Historian museon yhdeksi toiminnalliseksi rooliksi nousi tiedollinen ja kokemuksellinen ajassa ja tilassa matkustamisen mahdollistaminen. Tässä tulevaisuuskuvasa vuoden 2040 tienoilla eri puolilta maailmaa tulevat museokävijät pääsevät matkustamaan ajassa ja tilassa sekä museorakennuksessa, virtuaalisesti museon globaalissa verkostossa että missä tahansa valitsemassaan paikassa. Liikkumisen laajuutta kautta maapallon ja avaruutta myöten sekä aikamatkailua menneestä tulevaan korostettiin. Eläytymisen, kokemuksellisuuden ja aistinvaraisuuden astetta voi museon tarjoamissa palveluissa vaihdella samaten kuin tiedon välittämisen luonnetta. Keskeisenä ajatuksena on teknologian kehittyminen sellaiseksi, että monipuoliset virtuaaliset, osin verkkoympäristössä toimivat keinotodellisuudet ja lisätyt todellisuudet ovat mahdollisia.

Vuonna 2040 menneessä ajassa pistäytymiseen on teknologian avulla löydetty aiempaa laajempia ja kokemuksellisempia tapoja. Kohdennetut kokemukset eri aikakausien Turussa ja muualla maailmassa houkuttelevat kävijöitä museoon. Museokävijä voi ostaa virtuaalikokemuksen ja pistäytyä esimerkiksi 1640-luvun Turussa tai kivikauden mammutinmetsästäjien keskuudessa. Kävijä voi tarkkailla mennyttä etäältä tai valita jonkin roolin, jossa tutustua kokemuksellisesti vaikkapa vasta perustetun Turun Akatemian ylioppilaan päivään tai perehtyä kivistä tehdyillä aseilla metsästyksen.

Aistiarkiston ja äänten museon äänimaailmojen avulla menneisyyttä pääsee tuoksuttelemaan, maistelemaan ja kuulostelemaan. 2040-luvun kehittynyt tekniikka antaa mahdollisuuden yhdeksän aistin kokemiin, mikä tuo ajassa ja tilassa matkustettaessa maailmojen erilaisuuden vahvasti esille. Nämä yhdeksän aistia ovat maku, näkö, haju, kosketus, kuulo, lämmön tunne, tasapainon tunne, kivun tunne ja tilan tunne. 1640-luvun Turussa voi esimerkiksi kuunnella tuomiokirkon kellojen kaikua samalla kun ylioppilaana kii ruhtaa kaupungin kujien sokkeloissa muita kulkijoita ja tielle osuvia esteitä väistellen luennolle. Kivikauden metsästäjien matkassa on mahdollista tuntea metsästyksen fyysinen ponnistus, eläimen ruhon haju, nuotion lämpö ja mammuttiaterian maku. Museokävijä voi valita yksilöllisen retken erilaisiin menneisyyksiin. Yhteisöllinen kokemus on myös mahdollinen, koska museoon on rakennettu immerstiivisen keinotodellisuuden avulla planetaarion tai Holodeckin¹ tyyppisiä kokemushuoneita, joissa pääsee vierailemaan menneisyyksien erilaisissa kohteissa. Näihin kaikkiin pääsevät mukaan liikuntarajoitteisetkin.

Yksi vierailukohteiden valikoinnin motiivi on kurjuudesta irrottautuminen nostalgiseen menneeseen. Esimerkiksi mahdollisessa 2040-luvun puhtaana ilman puutteessa menneisyydestä pääsee etsimään ajanjaksoja, joissa voi kokea puhtaana ilman. Toinen motiivi on entisten tekniikoiden hiljaisen tiedon ja taidon opettelu. Esineiden valmistus- ja käyttötaitoja ja aiempia, eri ympäristöihin sopivia toimintatapoja ylläpidetään ja edistetään elämällä menneisyydessä joko virtuaalisesti tai fyysisesti rakennetussa menneisyyden tilassa.

Museon kokemuskokemusrakenteissa pääsee pistäytymään myös tulevaisuuden ajoissa ja tiloissa, joissa voi kokeilla ja tunnustella erilaisia vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Eri menneisyyksiin yhdistettynä on mahdollista pohtia mitä menneestä voisi oppia tulevaisuutta varten ja millaisia tietoja, taitoja ja tunteita erilaisiin tulevaisuuden valintoihin liittyy. Kokemuskokemusrakenteiden palveluihin kuuluu ajassa leikkittelyä kokeilemalla erilaisia rinnakkaisia todellisuuksia paitsi tulevaisuudessa, myös mennessä ja nykyhetkessä. Tämän avulla pääsee pohtimaan millaiset menneet ja nykyisyydet voisivat olla todennettuja maailmatiloja parempia eri näkökulmista. Historiasta ja tulevaisuudesta voi museossa kirjoittaa erilaisia versioita ja maailmankaikkeuden historiaa voi katsoa uusista näkökulmista. Versiohistorian ja vaihtoehtoisten tulevaisuuksien kautta avautuvien rinnakkaisten maailmojen avulla voi miettiä eri perspektiiveistä valittujen tilanteiden ja niihin vaikuttavien tapahtumakulkujen, olosuhteiden ja ratkaisujen vaihtoehtoja. Museo auttaa näiden palveluidensa avulla ihmisiä laajentamaan maailmankuvaansa turvallisesti ja ymmärtämään paremmin historian, nykyhetken ja tulevaisuuden valintojen merkitystä.

Ajassa ja tilassa matkaamista tukevat siihen soveltuvan teknologian kehittäminen, aineettoman kulttuuriperinnön aiempaa parempi ymmärtäminen ja uudenlaisten museoprofessionien syntyminen elämystuotantoon. Tulevaisuuskuvan toteutumisen esteenä voivat olla teknologian kehittämisen hitaus, museotoimintaa määrittävien asenteiden hidas muuttuminen, kapea taloudellinen liikkumavara ja sen myötä hitaat verkkoyhteydet ja huonot laitteet, koulutetun henkilökunnan puute sekä aitouden kaipuu, joka nostaa luovuuden ja tieteellisen tarkkuuden välisen jännitteen ongelmaksi ja etäännyttää ihmisiä virtuaalimaailmoista.

¹ Holodeck on ollut avaruusaiheisessa Star Trek: The Next Generation -televisiosarjassa. Sellaisella vierailija pääsee immerstiiviseen keinotodellisuustilaan.

4.2. Museo oppimisen, pohtimisen ja tutkimisen paikkana

Tiedon tuottaminen virtuaaliverkostoihin on jo vuonna 2019 mahdollista kenelle tahansa, jolla on sopivat laitteet ja osaamista käytössään. Valetiedon ja tutkimukseen perustuvan tiedon rajat hämärtyvät eri medioissa käytävissä keskusteluissa ja ihmisten toimien ohjaajina. Toisessa tulevaisuuskuvasssa 2040-luvun Historian museon roolina on toisaalta todenmukaisen tiedon datapankkina toimiminen ja tiedon välittäminen, toisaalta elämyksellisen oppimisen paikkana toimiminen. Tiedekeskuksen luonteisesti museo on moniulotteinen, kokemuksellinen ja toiminnallinen oppimisympäristö, jossa on myös luentosali luentomaista opettamista varten. Museon oppimis- ja tutkimusympäristö on tieteidenvälinen, eivätkä ihmis- ja luonnotieteet toimi siellä omissa siiloissaan.

Museo tarjoaa asiantuntemuksensa avoimesti kaikkien käyttöön ja antaa kaikille mahdollisuuden tiedon jakamiseen, arvioimiseen ja kommentointiin. Samoista asioista kiinnostuneet löytävät toisensa museon virtuaalisessa oppimisympäristössä, mikä edistää oppimista ja kriittisesti arvioidun tiedon karttumista. Menneen, nykyisyyden ja tulevan erilaisiin tiloihin pääsee museon kautta tekemään opintomatkoja yksin tai yhdessä muiden kanssa. Yksi museon oppimisympäristön teemoista on Turun ja Suomen historia, johon pääsee tutustumaan muun maailman ja maailmankaikkeuden historian yhteydessä. Toinen temaattinen kokonaisuus on tulevaisuuden ja tulevaisuustietoisuuden oppiminen erilaisten menneisyyksien, nykyisyyksien ja tulevaisuuksien näkökulmien avulla.

Kuva 4. *Verstasryhmä keskustelun pyörteissä.*

Tutkiminen on maailmasta oppimista. Museon oppimisympäristö on samalla kädet savessa tutkimisen paikka, jossa tehdään tiedettä kansainvälisissä tutkijaverkostoissa. Tutkimus kohdistuu sekä menneisyyteen että tulevaisuuteen. Tutkimuksen motiivina on uteliaisuus ja maailman moninaisuuden ymmärtäminen ja pohtiminen. Konkreettisesti muodossa myös globaalien kriisien ratkaisemiseen paneutuminen ja mahdollisuus kokeilla ja kehittää yhteiseen hyvään liittyviä asioita suuntaa museossa harjoitettavaa tutkimusta. Tulevaisuuksia tutkitaan ja luodaan esimerkiksi museon tulevaisuusverstaissa. Tavoitteena on uusien ratkaisujen löytäminen ja kehittäminen maailman ongelmatilanteisiin. Tähän otetaan avuksi museokokoelmiin kartutettujen tulevaisuuskuvien tukemana erilaisten tulevaisuuksien kokeminen.

Esimerkiksi ekologiin ongelmiin haetaan tutkimuksellisia ratkaisuja monelta suunnalta. Mahdollisuuksia etsitään sekä vanhojen että uusien tekniikoiden hallinnasta eri elämänalueilla. Muun muassa maanviljelystä selvitetään eri aikojen kokeilevan biobiljelyn mahdollisuuksia. Museon kokeilulaboratoriossa on seinäviljelyä, laatikkoviljelyä ja vesiviljelyä sekä maatalouden teollistumista edeltäneen ”vanhan luomuviljelyn” palstoja. Eriaikaisia viljelymentelmiä ja -taitoja tutkitaan ja vertaillaan. Niiden hallinnan kulttuureja edistetään tutkimis- ja oppimisympäristöihin sitoutuvien yhteisöjen parissa. Eri kasvilajien geeniperimäkartoitus, siemenpankit ja geenipankit ovat osana tässä tutkimuksessa. Keinoruoan tuottaminen on toinen tutkimushaara. Kaikessa tässä tutkimuksessa tuotetaan muiden tulosten lisäksi ruokaa, jota valmistetaan, tarjotaan ja syödään yhdessä. Eri aikojen ja tekniikoiden ruuantuotanto tehdään näkyväksi, kuultavaksi, haisteltavaksi, maistettavaksi ja tunnettavaksi. Tavoitteena on kaikkiaan kestävästä kehitystä tukeva suunnittelu.

Tämän tulevaisuuskuvan toteutumista vahvistaa ympäristökriisin syveneminen ja samanaikainen museoiden ja yliopistojen integraatio. Toimintojen siiloutuminen, liiallinen byrokraattinen ohjaaminen, eri tahojen haluttomuus sitoutua museon toimiiin, ihmisten välinpitämättömyys, teknologiset ja taloudelliset rajoitteet, hankkeiden liika monimutkaisuus ja osallisten kykenemättömyys sponsoreiden sitouttamiseen voivat estää tulevaisuuskuvan toteutumista. Aktiivisesti tätä tulevaisuuskuvaa voivat haluta estää tahot, jotka hyötyvät maailmasta, jota hallitsee yksi tarinallinen näkökulma.

4.3. Museo vaikuttajana

Kolmannessa tulevaisuuskuvassa Historian museon toimintaympäristössä vallitsevat globaalit kriisit. Maailma on hätätilassa sekä ekologisesti että yhteiskunnallisesti. Tässä tulevaisuuskuvassa Historian museolla on vaikuttajan rooli. 2040-luvulla museolla on monelle taholle verkostoituneena instituutiona valtaa yhteiskunnassa paikallisesti, valtakunnallisesti ja maailmanlaajuisesti. Museo käyttää omaa valtaansa suhteessa yksittäisiin ihmisiin ja muihin organisaatioihin, mutta luo myös muille tilaa vallan käyttöön. Museo osallistaa ja valtaistaa erilaisia toimijoita verkostoihinsa, joiden kautta on mahdollista vaikuttaa maailmassa.

Valtiovalta ja globaalit kriisinhallintajoukot toimivat museon kanssa yhdessä kriisien hallitsemiseksi. Eri-laiset keinot ovat siinä käytössä. Muutosta parempaa kohti haetaan ihmisten valistamisesta elämyksellisen oppimisen kautta. Heidän ympäristö- ja kriisitietoisuuttaan pyritään lisäämään. Museo toimii yhteisöissä ja verkostoissaan asennemuutosagenttina. Eri muodoissaan se tarkoittaa esimerkiksi ihmisten persoonallisuuden muuttamista maailman kestävyden takaamiseksi ja survival-oppimista kansalaispalveluna. Toimintaan on liitetty digilääkärin palvelut niille, joita maailman tila, ympäristökriisi ja muut globaalit kriisit ahdistavat liikaa.

Museossa toimii sukupuuttoeläintarha maapallon biodiversiteetin turvaamiseksi. Siellä pyritään tukemaan lajien moninaisuutta myös kloonamalla eläimiä ja kasveja. Elävien eliöiden rakentamiseen ja tuloamiseen 3D- tai 10D-tulostimilla haetaan ratkaisuja. Lisäksi sekä ekologisten että kulttuuristen menneisyyksien tilojen säilyttämiseen keskitytään valikoiduilla alueilla biodiversiteetin ja kulttuurisen moninaisuuden säilyttämiseksi.

Museo osallistaa verkostoihinsa ihmisiä ja organisaatioita, jotta näillä on mahdollisuus vaikuttaa maailman muutokseen. Museossa on ”speaker’s corner”, jossa jokainen pääsee vaikuttamaan. Siellä on mahdollisuus erilaisten näkökulmien tarjoamiseen riippuen mielipidevaikuttajan taustasta. Muutoksen tuottaminen toimii museon vahvoista vallan käytön toimista huolimatta osana demokraattista järjestelmää. Museon ja muiden tahojen määrittämistä muutoksen suunnista valitaan toteutettavat äänestämällä.

Tämän tulevaisuuskuva toteutumista edistää maailman kriisiytyminen ja monia sen piirteitä estävät eettisten, ihmisoikeuksiin keskittyvien kysymysten vakava pohtiminen ja huomioon ottaminen. Ekologisten ja kulttuuristen tilojen säilyttämisen esteenä on niiden ylläpitämisen taitajien puute.

4.4. Museo erilaisuuden kohtaamisen, myötäelämisen ja yhteisyyden luomisen tilana

Globaalissa keskinäisjännitteisessä maailmassa on tarve erilaisuuden kohtaamisen käsittelemiseen ja myötäelävien kohtaamisen kehittämiseen. Vuonna 2040 monien maapallolla liikkuvien ihmisryhmien väliset jännitteet pitävät yllä tätä tarvetta. Jännitteitä on myös ihmisten ja muiden elollisten välillä maailmassa, jossa koko elonkehän oikeuksia on alettu aiempaa vahvemmin korostaa. Neljäs Historian museon tulevaisuuskuva kohdistaa huomionsa näihin jännitteisiin. Keskeistä museon palveluiden muotoilussa on ollut ajatus siitä, että kiinnostus moninaisuutta kohtaan ja kuulluksi ja huomioduksi tuleminen erilaisuutta vuorovaikutustilanteissa kohdattaessa takaavat perimmältään myötäelämisen. Kuuntelijalle ja havainnoijalle kyse on myötätuntoisen samaistumisen kokemuksesta.

Myötäelämisen kokemus voi museossa olla joko yksilöllinen tai kollektiivinen. Se voi kohdistua eri aikoina ja erilaisissa paikoissa ja tilanteissa eläneisiin ihmisiin. Se voi kohdistua myös maapallon elonkehään, eri eliölajeihin ja niiden elinympäristöihin. Museon arvomaailmassa nähdään, että jokainen elämä on tarinan arvoinen. Vanhojen ihmisten kuuleminen on museon toiminnassa olennaista. Tarinatorilla jokaisella on mahdollisuus tulla kuuntelemaan muita. Tarinatori toimii myös ideatorina, jonka avulla haetaan keinoja empaattisuuden vahvistamiseksi. Tarinoiden joukossa arvostetaan sellaisia, joissa muiden elollisten näkökulma ja ihmisten suhde niihin tulee esille.

Empaattisuutta vahvistetaan sillä, että museo toimii aatteista vapaana alueena. Tämä mahdollistaa demokraattisen, tasa-arvoisen työskentelyn museon yhteistyöverkoston kesken. Museo toimii yhteisöllisyyden ja osallisuuden keskuksena kaikille. Kasvokkainen kohtaaminen on sen arvokkaana pidetty ominaisuus, mutta virtuaalisia kohtaamisiakin löytyy museopalveluiden joukosta. Osallisuutta tarjotaan kaikille, myös ihmisille, jotka ovat joutuneet eri syistä lähtemään pakolaisiksi esimerkiksi ilmastonmuutoksen takia.

Herkkyyks moniäänisyydelle näkyy museon kaikessa toiminnassa, niin kokoelmatyössä, tapahtumissa, näyttelyissä, viestinnässä kuin museossa myytävissä tuotteissa ja palveluissa. Yrityshautomoiden innovaatiot ovat auttaneet niiden kehittämisessä, tuottamisessa ja myymisessä. Museon palvelut on päätetty pitää koululaisille maksuttomina. Avoimuus ja vuorovaikutteisuus museon toimissa takaavat sen, että kaikilla on pääsy kuulluksi tulemiseen ja kuuntelemiseen. Museolle on kunnia-asia tarjota museokävijöille

luotettavaa tietoa eri ihmisten, aikojen ja elämänmuotojen näkökulmista. Museo välittää tietoa kulttuurin ja luonnon moninaisuuden arvosta ja ylläpitämisen tavoista muualle yhteiskuntaan.

Museossa on yhteistyöskentelyn keskus, jossa kehitetään keinoja empatiakasvatukseen museon avointen yhteistyöverkoston kanssa. Historian museota on alettu luonnehtia inhimillisyysemuseoksi sen ihmislajin ylittävän yhteistyön ja kaikkia koskevan tasa-arvon rakentamiseksi tekemän työn ansiosta.

Tämän tulevaisuuskuvan toteutumisen esteiksi nähtiin avoimen tiedon, yhteistyön ja luottamuksen puute ja ihmisten välinpitämättömyys ja itsekeskeisyys. Ennakkoluulot, väärinymmärrykset ja muutoksen pelko voivat tuottaa niitä. Tasapuolinen tasapainoilu erilaisten näkökulmien välillä on haastavaa ja museo voi siinä epäonnistuessaan menettää uskottavuutensa kaikille avoimena paikkana. Yhteistyöverkoston rakentaminen kaikkia osallisia hyödyttävään suuntaan on museon tärkeä voimavara.

5. LOPUKSI

Tässä raportissa esitetyt tulevaisuuskuvat perustuvat kokonaisuudessaan *Historian museo Turkuun* -hankkeen osallisuusverstaassa tuotettuihin ajatuksiin. Niissä näkyy verstaan tulevaisuuksien kuvittelun irrotteleva ote, jonka avulla on tavoitettu sekä mieltä kutkuttavia yksityiskohtia että erilaisia keskeisiä mu-seotyötä määrittäviä arvoja ja toimintaympäristön muutoksia. Tulevaisuuskuvat eivät ole keskenään täysin vaihtoehtoisia, vaan niistä voi löytää piirteitä, jotka ovat yhtä aikaa mahdollisia. Tulevaisuuskuvat ovat kuitenkin riittävän erilaisia, jotta niiden avulla on mahdollista pohtia Historian museon tulevan toiminnallisen roolin ja toimintatapojen vaihtoehtoisia muotoja ja suhteuttaa niitä niihin arvoihin, joita kohti valmisteltavaa Historian museota halutaan kehittää.

Museo käyttää väistämättä yhteiskunnallista valtaa valitessaan kehittämissuuntansa. Tulevaisuusku-vissa museon aktiivinen vallankäyttö näkyy osin eettisesti ongelmallisina piirteinä. Osallisuutta tukeva mutta vaikeammin vallan näkökulmasta hahmotettava vallan käytön muoto on verstaskeskusteluissa taustalla vaikuttava ja museoille luonteva eri ihmisten ja tahojen monipuolinen ja tasa-arvoinen valtaistaminen. Tällainen työ rakentaa aina jollakin ulottuvuudella tulevaisuutta, vaikka siinä jossain yhteydessä käsiteltäisiin pelkästään menneisyyttä.

Valtaistamista voi museoissa tehdä osallistamalla ihmisiä pohtimaan aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön eli kulttuuristen merkitysten ja käytänteiden sekä muistitiedon vaikutusta tulevaisuuteen eri-laisissa aineellisissa ympäristöissä. Tätä kautta voidaan etsiä osaratkaisuja maailman ongelmiin. (ks. esim. Siivonen 2017; 2018.) Yhdistämällä tulevaisuustietoisuutta (Ahvenharju et al. 2018) tällaisiin prosesseihin, voidaan kehittää tavoitteellisten tulevaisuuksien yhteisluomista. Museo- ja kulttuuriperintötyö määrittyy sil-loin tulevaisuuperinnöllä työskentelyksi (Siivonen 2019).

LÄHTEET

- Ahmas, Kristina (2014) *Norsunluutornin purkajat. Jaettu johtajuus ja kollektiivinen asiantuntijuus museossa*. Acta Wasaensia 318. Liiketaloustiede 130, Johtaminen ja organisaatiot. Vaasan yliopisto.
- Ahvenharju, Sanna – Minkkinen, Matti & Lalot, Fanny (2018) The Five Dimensions of Futures Consciousness. *Futures* 104 (2018), 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2018.06.010>.
- Hario, Pasi – Parkkinen, Marjukka – Siivonen, Katriina & Tuittila, Satu (2017) Historian museo Turkuun. Osallisuusverstaan tulokset. TUTU eJulkaisuja 1/2017. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052116243>.
- Hyypä, Markku T. & Liikanen, Hanna-Liisa (2005) *Kulttuuri ja terveys*. Helsinki: Edita.
- Jungk, Robert & Müllert, Norbert R. (1987) *Tulevaisuusverstaat*. Keskinäisen Sivistyksen Seura – Suomen Lataamo. Helsinki
- Kiiski Kataja, Elina (2016) *Megatrendit 2016. Tulevaisuus tapahtuu nyt.*: Sitra, Helsinki.
- Konlaan, Boinkum B. (2001) *Cultural experience and Health: The coherence of health and leisure time activities*. Umeå University Medical Dissertations, no. 706. Umeå: Umeå University.
- Lauttamäki, Ville (2016) ACTVOD-futures workshop – a generic structure for a one-day futures workshop. *Futures*, Vol. 18, No. 2, p. 156–171. <https://doi.org/10.1108/FS-01-2015-0003>.
- Rubin, Anita (2002) Pehmeä systeemimetodologia tulevaisuudentutkimuksessa. Teoksessa Kamppinen, Matti – Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari (toim.) (2002) *Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Siivonen, Katriina (2018) Aineeton kulttuuriperintö mullistaa tulevaisuuden. Teoksessa *Sadan vuoden saatoa*. Helsinki: Museovirasto. <http://www.sadanvuodensatao.fi/artikkelit/aineeton-kulttuuriperinto-mullistaa-tulevaisuuden> (luettu 27.6.2019).
- Siivonen, Katriina (2017) Kulttuurinen kestävyys. Teoksessa Enqvist, Kari – Hetemäki, Ilari & Tiilikainen, Teija (toim.) (2017) *Kaikki vapaudesta*. Gaudeamus, Helsinki.
- Siivonen, Katriina (2019) Intangible cultural heritage will revolutionise the future. Teoksessa Eggmann, Sabine – Kolbe, Susanna & Winkler, Justin (eds) (2019) *Wohin geht die Reise? Where does the journey go to? Eine Geburtstagsgabe für Johanna Rolshoven* 2019, A birthday present for Johanna Rolshoven. Basel: Akroama Editions, p. 93–97, <https://www.geruchderzeit.org/siivonen/>

LIITE 1. OSALLISUUSVERSTAAN KUTSU

Tule suunnittelemaan Historian museon palveluja ja toimintaa!

torstaina 16.5.2019 klo 15.30–18.00

Turkuun ollaan toteuttamassa uusi Historian museo. Osana museon valmistelua Historian museo Turkuun -hanke ja Tulevaisuuden tutkimuskeskus järjestävät osallisuusverstaan, jonka tavoitteena on ideoida tulevan museon toimintoja, palveluja ja yhteistyömalleja. Museon toimintoja suunnitellaan monen kymmenen vuoden perspektiivillä.

Oletuksena on, että maailma tulee parin vuosikymmenen päästä olemaan globaalisti verkostoituneempi ja teknologisoituneempi. Ympäristöongelmat ovat entisestään syventyneet. Mikä tulee olemaan museon rooli? Onko sinulla näkemyksiä siitä, miten tulevaisuuden verkostoituva museo toimii, minkälaisia liiketoiminta-ajatuksia museolla voisi olla ja miten museo voisi tarjota osallisuuden ja yhteiskehittämisen mahdollisuuksia kaupunkilaisille? Tule ja jaa ideasi osallisuusverstaassa!

Ohjelma

Historian museo Turkuun -osallisuusverstaas

16.5.2019 klo 15.30–18.00

Julin-salit, Scandic Julia, Eerikinkatu 4, 2. krs

- Tilaisuuden avaus, vapaa-aikatoimialan johtaja **Minna Sartes**, Turun kaupunki
- Museotoimintaa maailmalla, hankepäällikkö **Joanna Kurth**, Turun kaupunki
- Muuttuva museo muuttuvassa maailmassa, yliopistonlehtori, dosentti **Katriina Siivonen**, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Työpajatyöskentelyä
- Loppukeskustelua ja yhteenveto

Ilmoittaudu mukaan tekemään Historian museota Turkuun!

Osallisuusverstaan aikana syntyneitä materiaaleja tullaan käyttämään Historian museon jatkovalmistelussa, muun muassa ensi syksynä koottavassa kehittäjäryhmässä.

Lisätietoja antaa

- hankepäällikkö Joanna Kurth, Historian museo Turkuun, joanna.kurth@turku.fi, p. 050 371 0259
- dosentti Katriina Siivonen, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, katriina.siivonen@utu.fi, p. 050 322 8015

LIITE 2. OSALLISUUSVERSTAAN OSALLISTUJAT

Historian museo Turkuun -hankkeen osallisuusverstaaseen ilmoittautui 66 henkeä. Verstaaseen osallistui noin 50 henkilöä, joista osa ei ollut ilmoittautunut ennakoon. Osa saapui verstaaseen kesken työskenteilyn. Muutamien kesken saapuneiden nimi ei ole mukana alla olevassa osallistujalistassa.

Aittola Vuokko
Alasmaa Tero
Andersson Jami
Autere Karoliina
Blomqvist Kalervo
Clerc Ulla
Elovirta Artturi
Eronen Kirsi
Haapasalo Kati
Herno Minna
Husso Satu
Hänninen Tuula
Härö Eemil
Itälä-Laine Jaana
Jalarvo Karolina
Järvenpää Lauri
Järvi Petteri
Kankainen Satu
Karjalainen Tomi
Kupari Hanna-Mari
Kurth Joanna
Lehto Anttoni
Lehtonen Teijo
Lönnberg Päivi
Meriläinen Kyösti
Männikkö Anne
Mäntynen Johanna
Niskanen Petra
Nykänen Reetta
Nylund Johanna
Oksanen Susanna
Pajarre Satu
Palmunen Lauri
Palsio Sami
Pohjolainen Päivi
Ranta-Eskola Mirikka
Rosenberg Katri
Räikkönen Juulia
Räsänen Eija
Saralehto Mailis
Sartes Minna
Tulonen Sanna
Turkina Natalia
Tuusvuori Ossi
Wolff-Helminen Pia
Ylänen Henna

LIITE 3. OSALLISUUSVERSTAAN OHJELMA

Historian museo Turkuun -työpaja
16.5.2019, Scandic Hotel Julia, Turku

OHJELMA

15.30 Tervetuloa!

- Tilaisuuden avaus, vapaa-ajantoimialan johtaja Minna Sartes, Turun kaupunki
- Museotoimintaa maailmalla, hankepäällikkö Joanna Kurth, Turun kaupunki
- Muuttuva museo muuttuvassa maailmassa, dosentti Katriina Siivonen, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

16.00 Työpajatyöskentelyä

- Tulevaisuuspyörä
- Tulevaisuustaulukko
- Työskentelyn purku

18.00 Tilaisuus päättyy

VIIMEISIMMÄT TUTU eJULKAISUT

- 10/2019 Silvonon, Essi & Kaskinen, Juha: ICLEI Green Circular Cities Coalition. Feasibility Study to Build an Active Network of Circular Economy Actors in the Turku Region.
- 9/2019 Silvonon, Essi & Kaskinen, Juha: ICLEI Green Circular Cities Coalition. Toteutettavuustutkimus aktiivisen kiertotaloustoimijaverkoston rakentamiseksi Turun seudulla.
- 8/2019 Lakkala, Hanna – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna – Del Carpio Rodríguez, Ahmed Omar – Kaskinen, Juha – Morales-Soriano, Eduardo – Repo-Carrasco-Valencia, Ritva – Vargas Delgado, Luis Fernando – Vidaurre-Ruiz, Julio & Vähäkari, Noora: A Scenario for the desirable future of the Peruvian agrifood sector 2030, focusing on andean native crops. Results from the 1st and 2nd futures workshops of the PECOLO project.
- 7/2019 Kuhmonen, Tuomas & Kuhmonen, Irene: Suomen kotieläintuotannon tulevaisuuskuvat.
- 6/2019 Vehmas, Jarmo & Saarimaa, Riikka (eds): Energizing Futures – Sustainable Development and Energy in Transition. Proceedings of the Futures Conference 2018.
- 5/2019 Saarni, Jouni – Heikkilä, Katariina – Kalliomäki, Helka – Mäkelä, Marileena – Jokinen, Leena & Apostol, Oana: Sustainability in Shipbuilding – Observations from Project-Oriented Supply Network in Cruise Ship Construction.
- 4/2019 Karppinen, Ari – Aho, Samuli – Haukioja, Teemu – Kaivo-oja, Jari & Vähäsantanen, Saku: Alueiden älykäs erikoistuminen Suomessa. Aluekehittämisen indikaattorianalyysi.
- 3/2019 Tapio, Petri – Aalto, Hanna-Kaisa – Heinonen, Sirkka – Minkkinen, Matti – Puustinen, Sari – Siivonen, Katriina & Arvonon, Anne (eds): Coolest Student Papers at Finland Futures Research Centre 2017–2018. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen valittuja opiskelijatöitä 2017–2018.
- 2/2019 Taylor, Amos – Balcom Raleigh, Nicolas A. – Kurki, Sofi – Birmoser Ferreira-Aulu, Marianna & Wilenius, Markku: Precursors to a 'Good' Bioeconomy in 2125: Making Sense of Bioeconomy & Justice Horizons. First Foresight Report of the BioEcoJust Project.
- 1/2019 Jaakkola, Minttumaaria – Laasonen, Salla & Vuorisalo, Timo: Saimaannorpan suojeluun liittyvien asenteiden kehitys vuosina 2013–2018 ja Saimaannorppa Life -hankkeen vaikutukset asenneilmapiirin muutokseen.
- 6/2018 Jones, Ana Maria – Wilenius, Markku & Niskanen, Suvi: Access to Green. Enhancing Urban Attractiveness in Urban Centers – the Case of Turku.
- 5/2018 Jones, Ana Maria & Wilenius, Markku: A Green Urban Future. Scaled-Up Perspectives in Urban Green for Human-Centered and Livable Urban Cores.
- 4/2018 Kaskinen, Juha & Parkkinen, Marjukka: Kohteena kiertotalous. TRY OUT! -hankkeen tulevaisuusprosessin tulokset.
- 3/2018 Balcom Raleigh, Nicolas A. – Pours, Laura – Leino-Richert, Ellinoora – Parkkinen, Marjukka & Wilenius, Markku: Futures Literacy Lab for Education. Imagining Complex Futures of Human Settlements at Finland Futures Academy Summer School 2017.
- 2/2018 Saarimaa, Riikka & Wilenius, Markku (editors) Futures of a Complex World. Proceedings of the Conference “Futures of a Complex World”, 12–13 June 2017, Turku, Finland.
- 1/2018 Eranti, Ashok Kumar & Kaskinen, Juha (editors) Sustainable Energy Challenges of India. Essays of the study course "Future Sustainable Energy Challenges".

**TURUN
YLIOPISTO**

**Get inspired
by futures.**

Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Turun yliopisto

Katriina Siivonen, Henna Heinäjärvi & Satu Tuittila

**HISTORIAN MUSEON
TOIMINNAN TULEVAISUUSKUVAT**

TUTU eJULKAISUJA 11/2019

ISBN 978-952-249-536-5, ISSN 1797-1322

**TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS**